

Parròquia: FESTES DE L'APÒSTOL BARTOMEU

Per què les festes majors de Ferreries són de sant Bartomeu?

Perquè hem nascut de Sant Bartomeu, els ferrerriencs. L'any 1301, Jaume II de Mallorca ordenà el recent conquerit i repoblat territori de Menorca en set parròquies. Una d'elles era la de Sant Bartomeu. Els primers habitants dispersos per aquest extens territori començaren a sentir-se poble pel fet d'haver estat batiats, casats i enterrats en aquesta parròquia de Sant Bartomeu, i d'anar-se trobant setmanalment entorn de la missa dominical. Per açò el sant apòstol segueix essent avui el patró del nostre poble i de les nostres festes. L'església parroquial, al nucli més antic i originari de Ferreries; un carrer que en duu el nom, i molts d'al·lots de nom Bartomeu, fan presents aquests orígens.

Qui era aquest sant ?

Natanael (a l'Evangeli de Joan) i Bartomeu (a les llistes dels dotze apòstols) són, segons molts d'entesos, la mateixa persona: de nom *Natanael* i de llinatge *Bartomeu* (fill de Tolmai). Aquest jueu galileu de Canà va ser presentat per Felip a Jesús. Jesús el va calar com un autèntic israelita, «*un home que no engana*». A partir de llavors Natanael-Bartomeu va fer el seu camí: des de les seves conviccions i prejudicis s'obrí a la nova visió que li donà el contacte amb el Mestre Jesús. Fou un dels dotze apòstols. Per tenir-ne més notícies hem de recórrer a diverses tradicions que ens el mostren com a missioner a l'Índia, Armènia o al nord d'Àfrica i, finalment, com a màrtir decapitat o escorxat per la fúria dels sacerdots d'Astarot.

Les nostres cobles de Sant Bartomeu recullen aquestes tradicions. El retaule, reconstruït després de la Guerra Civil per mestre Jaume Bagur Arnau l'any 1948, mostra diverses referències al sant. L'estàtua de dalt de tot (com la de la façana principal) el representa amb la palma-trofeu del martiri en una mà, i en l'altra amb un ganivet com domesticant el seu instrument de tortura. A sota del retaule hi ha dos relleus: en un hi veim Felip presentant Natanel a Jesús, i en l'altre, el seu cruel martiri.

Un patró és un referent; què en podem imitar del nostre apòstol patró?

Per exemple, com ell i sense deixar de “ser qui som”, obrir-nos a la novetat de l’Evangeli. També la inquietud per cercar una resposta vital més plena. O les ganes de sortir a fora i compartir els valors que hem rebut, com el missioner Bartomeu. I ja que ell formava part de l’equip dels dotze, com ell fer equip, formar poble, mirar d’abraçar la totalitat.

Quan es començà a celebrar Sant Bartomeu a Ferreries?

Amb exactitud no ho sabem. Sí sabem que aquesta festa té unes arrels religioses i medievals. Els primers *santbartomeus* devien ser molt diferents d’ara, però un poble sempre ha fet festa. La data del 24 d’agost venia marcada per l’antic calendari cristià. En primer, la festa del sant anava precedida d’una novena, nou dies de preparació intensa com a preludi de les festes, en què es cantaven cada dia les cobles (atribuïdes a Mossèn Jaume Tutzó, el 1895): «*oh apòstol valerós... siau nostre advocat, sant Bartomeu gloriós*». En la vigília es cantaven les Completes i en el dia del sant ocupava un lloc central la Missa Major. El diumenge venidor era Sant Bartomeuet, amb la processó dels caixers al capvespre. D’açò, els més vells encara se’n recorden.

Els caixers (nom aplicat avui als genets o cavallers) eren els recaptadors de diners, formatge i blat per sufragar les despeses de l’Església i de les festes. L’obreria de Sant Bartomeu degué introduir els cavalls en la festa. En Nito Janer o en Toni Serra ens podrien aclarir quan és que van aparèixer els cavalls com a element destacat de les festes.

Com hi participa avui la parròquia?

L’alegre repic de les campanes, juntament amb altres elements, marquen l’inici de les festes. La parròquia nomena el caixer capellà, que enguany serà en Josep Manguán, vicari de Ferreries els anys 1978-81. La comunitat parroquial també prepara i organitza els actes religiosos que són les Completes, en la vigília, una pregària agraïda que clou la primera jornada festiva; en aquesta celebració es reparteixen als assistents les candeles (antigament una creença

supersticiosa els atribuïa un poder contra els trons i llamps típics de mitjan agost), símbol de la llum que s'escampa pertot arreu. I la Missa Major o de Caixers, que és la pròpia de l'apòstol, tanca la qualcada del dia de la festa. En aquesta missa es reparteix l'aigua-ros amb les marraixes, que escampa entre els assistents la bona olor de la germanor festiva, el bon perfum de l'Evangelí, aigua perfumada que mitiga també la suada estiuença.

Sant Bartomeu, és encara una festa religiosa?

Tota festa, quan romp el *corsé* de la quotidianitat programada, prescindeix d'horaris estrictes i uneix en una vivència comunitària intensa el passat, el present i el futur, és d'alguna manera celebració religiosa; religiosa, perquè connecta amb la dimensió de gratuïtat que amara les arrels d'un poble viu i unit. Però la festa, si no vigilam, pot ser corcada per la plaga de l'*eruga peluda* de l'alcohol, el consumisme, la massificació... La pertinença religiosa, que constituïa en primer la nostra identitat, ara no val per a tothom. Però segueix havent-hi un fonament comú en el fet de ser d'aquí, o de conuiu en aquest poble. Encara que l'*arbre* de Ferreries hagi crescut tant amb noves branques com amb nous empelts del 1301 ençà, tanmateix no podem perdre les arrels, ja que "*qui perd els orígens perd identitat*".